

Suvestinė redakcija nuo 1996-09-13 iki 1997-12-23

Įstatymas paskelbtas: Žin. 1989, Nr. [33-445](#), i. k. 0891010ISTA0XI-3335

LIETUVOS RESPUBLIKOS REFERENDUMO Į S T A T Y M A S

I. BENDRIEJI NUOSTATAI

1 straipsnis. Referendumo pagrindai

Pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją svarbiausi valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai sprendžiami, taip pat Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatos gali būti priimamos referendumu.

Straipsnio dalies pakeitimai:

1994-07-22, Žin., 1994, Nr. 57-1120 (1994-07-27), i. k. 0941000NUTARG940214

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin., 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

Tik referendumu gali būti keičiamos Lietuvos Respublikos Konstitucijos I skirsnio „Lietuvos valstybė“ bei XIV skirsnio „Konstitucijos keitimas“ nuostatos.

Konstitucijos 1 straipsnio nuostata „Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika“ gali būti pakeista tik referendumu, jeigu už tai pasisakytų ne mažiau kaip 3/4 Lietuvos piliečių, turinčių rinkimų teisę.

Referendumą skelbia Seimas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

2 straipsnis. Referendumo vykdymo bendrieji principai

Dalyvavimas referendume yra laisvas ir grindžiamas demokratiniais rinkimų teisės principais (visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu).

Referendume turi teisę dalyvauti Lietuvos TSR piliečiai, sukakę 18 metų.

Referendume nedalyvauja piliečiai, kurie teismo pripažinti neveiksniais.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

Piliečiai dalyvauja referendume lygiais pagrindais. Kiekvienas pilietis referendume turi vieną balsą.

Referendumas yra tiesioginis. Piliečiai dalyvauja referendume betarpiškai ir asmeniškai.

Balsavimas vykdant referendumą yra slaptas, piliečių reiškiamos valios kontroliuoti neleidžiama.

Negalima varžyti Lietuvos Respublikos piliečių teisių dalyvauti referendume dėl jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

3 straipsnis. Agitacija dėl referendumo

Lietuvos Respublikos piliečiams ir nustatyta tvarka įregistruotoms politinėms partijoms, kitoms politinėms ir visuomeninėms organizacijoms suteikiama teisė nekliudomai agituoti už pasiūlymą paskelbti referendumą, už įstatymo nuostatų ar svarbiausių Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimų sprendimo, pateikiamo referendumui, priėmimą, taip pat prieš pasiūlymą paskelbti referendumą, prieš įstatymo nuostatų ar kitokio sprendimo priėmimą.

Šiai teisei įgyvendinti piliečiams, politinėms partijoms, kitoms politinėms ir visuomeninėms organizacijoms suteikiamos patalpos susirinkimams ir mitingams, garantuojamos galimybės naudotis masinės informacijos priemonėmis Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka. Agitacijai politinės partijos, kitos politinės ir visuomeninės organizacijos, piliečiai gali skirti savo lėšų.

Krašto apsaugos ir vidaus tarnybos dalinių vadovai, laisvės atėmimo vietų vadovai sudaro sąlygas politinių partijų ir politinių organizacijų referendumo organizavimo atstovams prie Vyriausiosios rinkimų komisijos, pateikusiems pažymėjimą, lankytis daliniuose ir laisvės atėmimo vietose referendumo klausimais.

Referendumo agitacija draudžiama likus mažiau kaip 24 valandoms iki referendumo pradžios ir referendumo dieną.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [I-575](#), 1994-07-20, *Žin.*, 1994, Nr. 59-1161 (1994-08-03), i. k. 0941010ISTA000I-575

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

4 straipsnis. Referendumo organizavimo ir vykdymo viešumas

Referendumo komisijos referendumą rengia ir vykdo viešai. Apie visus referendumo organizavimo renginius (susirinkimus, posėdžius) turi būti viešai pranešama paprastai ne vėliau kaip likus dviem dienoms iki renginių pradžios.

Referendumo komisijos informuoja piliečius apie savo darbą, rajonų, miesto ir apylinkių referendumo komisijų sudarymą ir sudėtį, buvimo vietą ir darbo laiką, apie rinkėjų sąrašus, balsavimo ir referendumo rezultatus. Referendumo komisijų posėdžiuose, taip pat balsavimo metu ir skaičiuojant balsus balsavimo apylinkėje, nustatant balsavimo ir referendumo rezultatus turi teisę dalyvauti tam raštiškai įgalioti politinių partijų, kitų politinių ir visuomeninių organizacijų stebėtojai.

Referendumui pateiktos įstatymų nuostatos ar svarbiausi Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai skelbiami masinės informacijos priemonėse.

Masinės informacijos priemonės informuoja apie referendumo rengimą ir vykdymą. Jų atstovai turi teisę nekliudomai dalyvauti visuose renginiuose, kuriuos organizuoja referendumo komisijos, taip pat gauti informaciją apie referendumo rengimą ir vykdymą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

5 straipsnis. Referendumo rengimo ir vykdymo išlaidos

Referendumo rengimo ir vykdymo išlaidas apmoka valstybė.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

6 straipsnis. Atsakomybė už Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo pažeidimą

Asmenys, smurtu, apgaule, grasinimais arba kitaip kliudantys Lietuvos Respublikos piliečiui laisvai įgyvendinti savo teisę dalyvauti referendume, organizuoti agitaciją, taip pat referendumo komisijų nariai, valstybinių institucijų pareigūnai, politinių partijų, kitų politinių ir visuomeninių organizacijų atstovai, suklastoję referendumo dokumentus, tyčia neteisingai suskaičiavę balsus, pažeidę balsavimo slaptumą arba kitaip pažeidę šį įstatymą, atsako pagal įstatymą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

II. REFERENDUMO PASKELBIMAS

7 straipsnis. Neteko galios nuo 1994-06-22

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

8 straipsnis. Referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė

Referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė priklauso Lietuvos Respublikos Seimui ir piliečiams. Ši teisė įgyvendinama daugiau kaip 1/3 Lietuvos Respublikos Seimo narių siūlymu, o piliečių iniciatyva išreiškiama ne mažiau kaip trijų šimtų tūkstančių rinkimų teisę turinčių Lietuvos Respublikos piliečių reikalavimu.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin., 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

9 straipsnis. Iniciatyvos teisės paskelbti referendumą įgyvendinimo tvarka

Reikalavimas dėl referendumo paskelbimo adresuojamas Lietuvos Respublikos Seimui. Jame turi būti nurodyta siūlomos priimti įstatymo nuostatos ar svarbiausias Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimas, kuris pateikiamas spręsti referendumui. Kiekvieną tokį reikalavimą – pareiškimą gali pasirašyti neribotas piliečių skaičius. Piliečių parašai renkami piliečių parašų rinkimo lape, kuriame yra toks tekstas:

Aš, Lietuvos Respublikos pilietis (ė), patvirtinu, kad remiu reikalavimą paskelbti referendumą dėl... (pateikiamas visas referendumui teikiamų įstatymo nuostatų ar svarbiausio Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimo sprendimo tekstas)

Eil. Nr.	Asmens pavardė, vardas	Lietuvos Respublikos piliečio paso numeris	Gimimo data	Nuolatinė gyvenamoji vieta	Parašas ir data
-------------	---------------------------	---	----------------	-------------------------------	--------------------

Lapo pabaigoje nurodomas asmens, rinkusio parašus, vardas, pavardė, Lietuvos Respublikos piliečio paso numeris, nuolatinė gyvenamoji vieta, parašas.

Piliečių parašų rinkimo lapus išduoda Vyriausioji rinkimų komisija.

Lietuvos Respublikos Seimo narių, teikiančių pasiūlymą dėl referendumo paskelbimo, parašų autentiškumą patvirtina Lietuvos Respublikos Seimo valdyba. Lietuvos Respublikos Seimo narių pasiūlymas įteikiamas Lietuvos Respublikos Seimui.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

10 straipsnis. Piliečių iniciatyvos teisės paskelbti referendumą realizavimo terminai

Piliečių iniciatyvos teisei paskelbti referendumą dėl konkretaus klausimo įgyvendinti nustatomas trijų mėnesių terminas. Šis terminas skaičiuojamas nuo Lietuvos Respublikos piliečių iniciatyvinės grupės, sudarytos iš ne mažiau kaip dešimties rinkimų teisę turinčių asmenų, įregistravimo Vyriausiojoje rinkimų komisijoje. Kartu turi būti surašytas įregistravimo aktas. Vienas šio akto nuorašų ne vėliau kaip kitą dieną po įregistravimo pasiunčiamas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui.

Iniciatyvinė grupė, remdamasi registracijos akto nuorašu, turi teisę daryti atitinkamus pranešimus spaudoje ir organizuoti piliečių parašų rinkimą.

Piliečių reikalavimus – pareiškimus dėl referendumo paskelbimo kaupia iniciatyvinė grupė. Per nustatytą terminą surinkus tris šimtus tūkstančių Lietuvos Respublikos piliečių parašų dėl reikalavimo paskelbti referendumą, iniciatyvinė grupė surašo baigiamąjį aktą, kurį kartu su piliečių reikalavimais – pareiškimais perduoda Vyriausiajai rinkimų komisijai.

Per tris mėnesius nesurinkus reikiamo Lietuvos Respublikos piliečių parašų skaičiaus, tolesnis parašų rinkimas nutraukiamas. Tuo pačiu klausimu vėl reikšti iniciatyvą dėl referendumo paskelbimo leidžiama ne anksčiau kaip po vienerių metų.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.*, 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

11 straipsnis. Piliečių reikalavimo paskelbti referendumą preliminarinis nagrinėjimas

Vyriausioji rinkimų komisija, gavusi dokumentus dėl referendumo paskelbimo, per penkiolika dienų juos patikrina. Jeigu Vyriausioji rinkimų komisija nustato, kad jie atitinka šio įstatymo reikalavimus, piliečių iniciatyvinės grupės baigiamąjį aktą kartu su piliečių reikalavimais – pareiškimais ir savo išvada perduoda Lietuvos Respublikos Seimui.

Jeigu randa dokumentuose neesminių trūkumų ar trūksta labai nedaug (iki 0,5 procento) piliečių parašų, Vyriausioji rinkimų komisija apie tai praneša iniciatyvinei grupei ir nustato iki penkiolikos dienų terminą šiems trūkumams pašalinti. Jeigu per nustatytą laiką šie trūkumai pašalinami, reikalavimas dėl referendumo paskelbimo toliau nagrinėjamas bendra tvarka. Jeigu pažeistas iniciatyvos teisės įgyvendinimo terminas, nesurinktas reikiamas skaičius Lietuvos Respublikos piliečių parašų arba jeigu pateiktuose dokumentuose nustatyta rimtų įstatymo pažeidimų (suklastoti piliečių parašai ar pažeistas savanoriškumo principas renkant parašus), Vyriausioji rinkimų komisija motyvuotu sprendimu atmeta reikalavimą paskelbti referendumą ir praneša apie tai iniciatyvinei grupei bei Lietuvos Respublikos Seimui. Šį sprendimą piliečių iniciatyvinė grupė turi teisę per vieną mėnesį apskųsti Lietuvos Aukščiausiajam Teismui, o esant apygardos teismams – Vilniaus apygardos teismui.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [I-643](#), 1994-11-08, *Žin.*, 1994, Nr. 89-1716 (1994-11-18), i. k. 0941010ISTA000I-643

Jeigu aptinkama, kad pilietis už to paties referendumo paskelbimą pasirašė du kartus ar daugiau, jo visi parašai neįskaitomi. Taip pat parašai neįskaitomi, jeigu piliečių parašų rinkimo lape neįrašyti visi šiame įstatyme nustatyti duomenys arba jie nurodyti neteisingai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

12 straipsnis. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo dėl reikalavimo paskelbti referendumą priėmimo tvarka

Lietuvos Respublikos Seimas, gavęs tinkamai įformintą piliečių iniciatyvinės grupės baigiamąjį aktą kartu su piliečių reikalavimais – pareiškimais ir Vyriausiosios rinkimų komisijos išvada, kad šie dokumentai atitinka šį įstatymą, sesijos metu svarsto referendumo paskelbimo klausimą artimiausiame Seimo posėdyje, kuriame kviečiami dalyvauti referendumo iniciatorių atstovai. Seimo nutarimas dėl referendumo paskelbimo priimamas Seimo statute nustatyta tvarka.

Seimas gali konstatuoti, kad referendumui teikiamas įstatymo nuostatų projektas neatitinka Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tačiau tai nėra pagrindas neskelbti referendumo.

Straipsnio dalies pakeitimai:

1994-07-22, *Žin.*, 1994, Nr. 57-1120 (1994-07-27), i. k. 0941000NUTARG940214

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.*, 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

Šiame straipsnyje numatytų terminų eiga sustabdoma laikotarpiu tarp Lietuvos Respublikos Seimo sesijų.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

13 straipsnis. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo paskelbti referendumą turinys

Lietuvos Respublikos Seimo nutarime paskelbti referendumą nurodoma referendumo vykdymo data, referendumui pateikiamos įstatymo nuostatos ar konkretus Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimas. Referendumo vykdymo data skiriama ne vėliau kaip po 3 mėnesių nuo nutarimo priėmimo dienos.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

III. PASIRENGIMAS REFERENDUMUI

14 straipsnis. Referendumo komisijos

Referendumą Lietuvos Respublikoje organizuoja ir vykdo:

- 1) Vyriausioji rinkimų komisija;
- 2) rajonų, miestų referendumo komisijos;
- 3) apylinkių referendumo komisijos.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

15 straipsnis. Neteko galios nuo 1994-06-22

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

16 straipsnis. Vyriausiosios rinkimų komisijos įgaliojimai organizuojant ir vykdant referendumą

Vyriausioji rinkimų komisija:

- 1) sudaro miestų, rajonų referendumo komisijas;
- 2) išduoda referendumo parašų rinkimų lapus;
- 3) nustato balsavimo biuletenių, kitų rinkimuose naudojamų dokumentų, paketų, antspaudų pavyzdžius bei formas, jų užpildymo pavyzdžius, taip pat biuletenių antspaudavimo tvarką;
- 4) tvarko referendumui skirtas valstybės lėšas;
- 5) prižiūri, kaip vykdomas šis įstatymas;
- 6) pagal politinių partijų, kitų politinių ir visuomeninių organizacijų teikimą registruoja jų atstovus prie Vyriausiosios rinkimų komisijos ir išduoda jiems pažymėjimus;
- 7) nagrinėja skundus ir priima sprendimus dėl miestų, rajonų referendumo komisijų, apylinkių referendumo komisijų sprendimų;
- 8) nustato ir skelbia galutinius referendumo rezultatus;
- 9) perduoda valstybės archyvuui saugoti piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašus, balsų skaičiavimo ir kitus referendumo komisijų protokolus;
- 10) vykdo kitus šiame įstatyme numatytus įgaliojimus.

Jeigu tą pačią dieną kartu vyksta arba Seimo, arba savivaldybės tarybos rinkimai, arba referendumas, apylinkių rinkimų ar referendumo komisijos sudaromos tos pačios. Vyriausioji rinkimų komisija atskiroje rinkimų, referendumo teritorijoje sudaro vieną – miesto, rajono, apygardos rinkimų arba referendumo – komisiją ir nustato jos funkcijas organizuojant ir vykdant kitus rinkimus arba referendumą.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [I-758](#), 1995-01-12, Žin., 1995, Nr. 7-144 (1995-01-20), i. k. 0951010ISTA000I-758

Vyriausioji rinkimų komisija negali aiškinti šio įstatymo nuostatų. Prireikus tai padaryti, Vyriausioji rinkimų komisija kreipiasi į Seimą dėl šio įstatymo pakeitimo. Vyriausiosios rinkimų komisijos pateiktus klausimus dėl referendumo Seimas svarsto skubos arba ypatingos skubos tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

17 straipsnis. Miestų, rajonų referendumo komisijų sudarymas

Miestų, rajonų referendumo komisijas sudaro Vyriausioji rinkimų komisija tokiais pačiais terminais ir tvarka kaip apygardų komisijas pagal Seimo rinkimų įstatymo 15 straipsnį.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.*, 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

18 straipsnis. Miestų, rajonų referendumo komisijų įgaliojimai

Miestų, rajonų referendumo komisija:

- 1) suskirsto miesto, rajono teritoriją į referendumo apylinkes, nustato šių apylinkių ribas ir numeraciją;
- 2) informuoja mieste, rajone gyvenančius rinkėjus apie referendumo apylinkių ribas, jų buveines, darbo laiką ir balsavimo patalpas;
- 3) prižiūri, kaip mieste, rajone vykdomas šis įstatymas;
- 4) pagal politinių partijų, kitų politinių ir visuomeninių organizacijų teikimą registruoja jų atstovus ir stebėtojus, išduoda jiems pažymėjimus;
- 5) surašo miesto, rajono balsų skaičiavimo protokolą;
- 6) svarsto skundus dėl apylinkių referendumo komisijų sprendimų ir veiksmų, priima dėl jų sprendimus;
- 7) vykdo kitus šiame įstatyme numatytus įgaliojimus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

19 straipsnis. Neteko galios nuo 1994-06-22

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

20 straipsnis. Apylinkių referendumo komisijų sudarymas

Apylinkių referendumo komisijos sudaromos Seimo rinkimų įstatymo 17 straipsnyje nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.*, 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

21 straipsnis. Apylinkės referendumo komisijos įgaliojimai

Apylinkės referendumo komisija:

- 1) iš savivaldybių valdymo institucijų gauna piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašus, juos tikslina ir tvirtina;
- 2) nagrinėja skundus dėl šiame sąrašė padarytų klaidų;
- 3) likus iki referendumo ne mažiau kaip 25 dienoms, pateikia šį apylinkėje gyvenančių piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašą miestų, rajonų referendumo komisijai;
- 4) įteikia ar kitaip perduoda piliečiams balsavimo pažymėjimus;
- 5) garantuoja, kad pagal šio įstatymo reikalavimus būtų įrengtos balsavimo patalpos ir balsadėžės;
- 6) referendumo dieną organizuoja referendumo apylinkėje balsavimą;
- 7) suskaičiuoja balsus, surašo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą;
- 8) svarsto tos apylinkės piliečių ir stebėtojų skundus dėl referendumo rengimo, balsavimo organizavimo, balsų skaičiavimo, balsų skaičiavimo protokolų surašymo ir priima dėl jų sprendimus;
- 9) vykdo kitus šiame įstatyme numatytus įgaliojimus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

22 straipsnis. Piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašai

Piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašai sudaromi, tikslinami ir skundžiami tokia pačia tvarka kaip rinkėjų sąrašai pagal Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 25–36 straipsnius.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.*, 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

23 straipsnis. Referendumo komisijų darbo organizavimas

Referendumo komisijų posėdžiai yra teisėti, jeigu juose dalyvauja ne mažiau kaip 3/5 komisijos narių. Komisijų sprendimai priimami atviru balsavimu posėdyje dalyvaujančių komisijos narių balsų dauguma. Balsams pasidalijus po lygiai, lemia komisijos pirmininko balsas. Komisijos nariai, nesutinkantys su sprendimu, turi teisę raštu pareikšti atskirąją nuomonę, kuri pridedama prie protokolo.

Pasibaigus balsavimui, apylinkės referendumo komisijos, miestų, rajonų referendumo komisijos gali priimti sprendimus tik dėl balsų skaičiavimo protokolų surašymo.

Visų referendumo komisijų visi posėdžiai yra vieši. Niekas neturi teisės rengti neviešų referendumo komisijų posėdžių.

Nuo referendumo komisijų sudarymo jų pirmininkams ir nariams draudžiama bet kokia forma vykdyti referendumo agitaciją ar kitaip bandyti paveikti piliečių valią. Asmenys, pažeidę šį reikalavimą, gali būti atleisti iš komisijos.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

23¹ straipsnis. Skundai dėl referendumo komisijų sprendimų, kurie buvo priimti iki balsavimo pabaigos

Politinės partijos ir kitos politinės ar visuomeninės organizacijos įgaliotiniai referendumo komisijų sprendimus, kurie buvo priimti iki balsavimo pabaigos, gali apskųsti:

- 1) apylinkių referendumo komisijų – miestų, rajonų referendumo komisijai;
- 2) miestų, rajonų referendumo komisijų – Vyriausiajai rinkimų komisijai;
- 3) Vyriausiosios rinkimų komisijos – Vilniaus apygardos teismui.

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [I-643](#), 1994-11-08, *Žin.*, 1994, Nr. 89-1716 (1994-11-18), i. k. 0941010ISTA000I-643

Šie skundai turi būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 48 valandas nuo skundo padavimo. Vilniaus apygardos teismo sprendimas įsiteisėja nuo paskelbimo.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [I-643](#), 1994-11-08, *Žin.*, 1994, Nr. 89-1716 (1994-11-18), i. k. 0941010ISTA000I-643

Papildyta straipsniu:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

24 straipsnis. Referendumo komisijos, kai vienu metu skelbiami ir vykdomi du ar keli referendumai

Kai vienu metu skelbiami ir vykdomi du ar keli referendumai, šio įstatymo nustatyta tvarka sudarytos komisijos yra bendros visiems vienu metu skelbiamiems referendumams.

25 straipsnis. Parama referendumo komisijoms

Valstybės institucijos, įmonės, įstaigos bei organizacijos, jų pareigūnai privalo padėti referendumo komisijoms vykdyti šių įgaliojimus, teikti joms reikalingas žinias.

Valstybės institucijos, įmonės, įstaigos ir organizacijos, jų pareigūnai ne vėliau kaip per 3 dienas privalo apsvarstyti referendumo komisijų pateiktus prašymus ir duoti referendumo komisijai motyvuotą atsakymą.

Pagalbiniais darbams referendumo komisija gali samdyti reikiamą skaičių personalo.

Vietos savivaldybės, valstybės įstaigos ir organizacijos privalo suteikti referendumo komisijoms patalpas bei įrengimus referendumui rengti ir vykdyti.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

25¹ straipsnis. Referendumo komisijų narių darbo apmokėjimas

Referendumo komisijų pirmininkai ir nariai už darbą referendumo komisijose gauna atlyginimą pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos pateiktus ir Vyriausybės patvirtintus tarifus.

Referendumo komisijų pirmininkams ir nariams, dirbantiems įmonėse, įstaigose, organizacijose ir dėl savo veiklos referendumo komisijose negaunantiems darbo užmokesčio, valstybė išmoka vidutinio darbo užmokesčio toje darbo vietoje dydžio sumą

Papildyta straipsniu:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

25² straipsnis. Referendumo komisijų sudėties keitimas

Referendumo komisijų pirmininkus ir narius iš jų pareigų komisijoje gali atleisti institucija, patvirtinusi komisijos sudėtį.

Prireikus naujas referendumo komisijos pirmininkas ar narys skiriamas šio įstatymo nustatyta tvarka.

Papildyta straipsniu:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

26 straipsnis. Neteko galios nuo 1994-06-22

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

IV skirsnis

PARENGTINĖ REFERENDUMO ORGANIZAVIMO VEIKLA

26¹ straipsnis. Referendumo dokumentų pavyzdžių nustatymas

Balsavimo pažymėjimų, balsavimo biuletenių, vidinių ir išorinių vokų balsavimui paštu, kitų referendume naudojamų oficialių vokų, paketų, dokumentų, antspaudų pavyzdžius bei formas, taip pat jų užpildymo pavyzdžius nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

26² straipsnis. Referendumo biuleteniai

Balsavimo biuletenyje įrašomas kreipimosi į pilietį tekstas ir atsakymo variantai: „Taip“ ir „Ne“.

Jeigu referendumui pateikta keletas įstatymo nuostatų, dėl kiekvienos nuostatos balsuojama atskirai vienu biuleteniu.

Jei vienu metu vykdomi du ar keli referendumai, kiekvieno jų balsavimo biuleteniai turi būti skirtingos spalvos.

Balsavimo biuletenio formą bei jo užpildymo pavyzdį nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

26³ straipsnis. Referendumo biuletenių pristatymas

Referendumo biuleteniai ir vokai referendumo apylinkėms ir pašto skyriams pristatomi likus ne mažiau kaip 7 dienoms iki referendumo.

Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir laivuose referendumo biuleteniai ir vokai balsavimui paštu turi būti laisvai prieinami piliečiams likus ne mažiau kaip 10 dienų iki referendumo.

Vyriausioji rinkimų komisija atsako už referendumo biuletenių ir vokų balsavimui paštu išleidimą ir pristatymą nepažeidžiant nurodytą terminą.

26⁴ straipsnis. Balsavimo pažymėjimas

Numeruotus balsavimo pažymėjimus išduoda apylinkių referendumo komisijos.

Balsavimo pažymėjime nurodoma:

- 1) miesto, rajono referendumo komisijos numeris;
- 2) piliečio vardas, pavardė;
- 3) piliečio gimimo data (metai, mėnuo, diena);
- 4) piliečio adresas;
- 5) apylinkės, į kurios sąrašus įtrauktas pilietis, adresas.

26⁵ straipsnis. Balsavimo pažymėjimų įteikimas

Balsavimo pažymėjimai įteikiami piliečiams tokia pačia tvarka kaip rinkėjų pažymėjimai pagal Seimo rinkimų įstatymo 31 straipsnį.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.*, 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

26⁶ straipsnis. Neteko galios nuo 1996-09-13

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.* 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

Papildyta skirsniu:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

V skirsnis BALSAVIMAS

27 straipsnis. Balsavimo laikas ir vieta

Balsavimas vyksta referendumo dieną nuo 7 iki 21 valandos referendumo komisijos nurodytoje patalpoje. Pilietis balsuoja tik toje referendumo apylinkėje, į kurios sąrašus jis yra įtrauktas. Paštu gautas piliečio balsas galioja tik toje referendumo apylinkėje, į kurios piliečių sąrašus pilietis yra įtrauktas.

28 straipsnis. Balsavimo patalpos įrengimas

Balsavimo patalpos įrengimo reikalavimus nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

Balsavimo kabina turi būti įrengta taip, kad niekas negalėtų matyti, kaip balsuoja joje esantis pilietis.

Referendumui pateiktų įstatymo nuostatų tekstas turi būti prieinamas kiekvienam piliečiui kiekvienoje referendumo apylinkėje.

Balsavimo patalpoje negalima rengti jokių kitų renginių, išskyrus referendumą.

28¹ straipsnis. Balsavimo pradžia

Referendumo dieną balsavimo patalpa atidaroma, kai yra susirinkę joje ne mažiau kaip 3/5 apylinkės referendumo komisijos narių. Tada referendumo komisijos pirmininkas su komisijos nariais patikrina, ar balsadėžė yra tuščia ir ją užantspauduoja. Įsitikinęs, kad balsavimo patalpa įrengta nepažeidus nustatytų reikalavimų, apylinkės referendumo komisijos pirmininkas įrašo visą apylinkės gautų biuletenių skaičių į balsų skaičiavimo protokolą, išdalina referendumo biuletenius ir

sąrašus komisijos nariams, įrašo kiekvienam komisijos nariui išdalintų referendumo biuletenių skaičių į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą ir atidaro balsavimo patalpą tuo skelbdamas referendumo pradžią.

28² straipsnis. Piliečio asmenybės nustatymas

Piliečio asmenybė nustatoma Seimo rinkimų įstatymo 64 straipsnyje nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin., 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

29 straipsnis. Balsavimo tvarka

Gavęs balsavimo biuletenį, pilietis eina į balsavimo kabiną, kurioje pats biuletenį užpildo. Į balsavimo kabiną pilietis gali įeiti ir būti tik vienas. Išimtis galima tik šio straipsnio šeštojoje dalyje numatytu atveju.

Dalyvaujantysis referendume pažymi vieną iš biuletenyje įrašytų atsakymų: „Taip“ arba „Ne“.

Jei vienu metu vykdomi du ar keli referendumai, referendumo dalyvis gauna ir užpildo kiekvienam jų atskirus biuletenius.

Užpildytą referendumo biuletenį pilietis pats įmeta į balsadėžę.

Jei pilietis prašo, sugadintas referendumo biuletenis apylinkės referendumo komisijos sprendimu pakeičiamas nauju. Referendumo komisijos pirmininkas perbraukia rašalu (šratinuku) sugadintą biuletenį ir ant jo pasirašo. Taip pat ant sugadinto referendumo biuletenio pasirašo referendumo komisijos sekretorius ir vienas iš narių. Sugadinti biuleteniai laikomi atskirai.

Pilietis, dėl fizinių trūkumų negalįs pats užpildyti referendumo biuletenio, įmesti jo į balsadėžę, gali nurodyti kitą asmenį, kuris vietoj jo užpildytą referendumo biuletenį balsavimo kabinoje ir įmestų jį į balsadėžę. Referendumo komisijos pirmininkui ar nariams bei referendumo stebėtojams atlikti šiuos veiksmus už pilietį draudžiama.

29¹ straipsnis. Balsavimo paštu, diplomatinėse atstovybėse, laivuose, gydymo, socialinės rūpybos ir globos įstaigose, kariniuose daliniuose ir bausmės atlikimo vietose tvarka

Balsavimas paštu, diplomatinėse atstovybėse, laivuose, gydymo, socialinės rūpybos ir globos įstaigose, kariniuose daliniuose ir bausmės atlikimo vietose vykdomas Seimo rinkimų įstatymo 66–72 straipsniuose nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin., 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

29² straipsnis. Neteko galios nuo 1996-09-13

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin. 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

29³ straipsnis. Neteko galios nuo 1996-09-13

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin. 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

29⁴ straipsnis. Neteko galios nuo 1996-09-13

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin. 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

29⁵ straipsnis. Neteko galios nuo 1996-09-13

Straipsnio naikinimas:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin. 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

29⁶ straipsnis. Balsavimo vokų ir biuletenių apskaita pašto skyriuose

Likus vienai dienai iki referendumo, pašto skyriaus viršininkas grąžina nepanaudotus vokus ir referendumo biuletenius miesto, rajono referendumo komisijai.

Balsavimo vokų ir biuletenių apskaitą tvarko pašto skyriaus viršininkas specialiai tam skirtame žurnale Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka.

Paštas vokus su piliečių užpildytais biuleteniais įteikia apylinkių referendumo komisijoms referendumo dieną ne vėliau kaip likus 2 valandoms iki referendumo pabaigos.

Balsavimo vokų ir biuletenių apskaitą Respublikoje tvarko Vyriausioji rinkimų komisija.

29⁷ straipsnis. Referendumo biuletenių apskaita referendumo apylinkėse

Referendumo apylinkėse referendumo biuleteniai suskaičiuojami Seimo rinkimų įstatymo 75 straipsnyje nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, *Žin.*, 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

Skyriaus pakeitimai:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, *Žin.*, 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); *Žin.*, 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

VI skirsnis

BALSŲ SKAIČIAVIMAS IR REFERENDUMO REZULTATŲ NUSTATYMAS

30 straipsnis. Balsų skaičiavimas referendumo apylinkėje ir balsavusiųjų piliečių apskaita

Apylinkės referendumo komisija, dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 jos narių, patikrina apylinkės referendumo balsadėžę: ar nepažeisti antspaudai ir ar nėra kitų požymių, liudijančių, kad ji galėjo būti atidaryta ar kitaip būtų buvę įmanoma iš jos išimti referendumo biuletenius. Ar balsadėžė buvo pažeista, sprendžia komisija dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 komisijos narių. Jeigu komisija priima sprendimą, kad balsadėžė buvo pažeista, apie tai surašomas aktas ir balsai neskaiciuojami.

Įsitikinus, kad balsadėžė nebuvo pažeista, dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 komisijos narių ir stebėtojams, ji atidaroma, visi referendumo biuleteniai sudedami ant stalų, ant kurių negali būti jokių dokumentų bei rašymo priemonių, ir pradedama skaičiuoti balsus.

Balsai skaičiuojami taip, kad šią procedūrą, piliečių pažymėtus balsavimo biuletenius galėtų stebėti visi balsų skaičiavimo metu dalyvaujantys asmenys. Konkrečią balsų skaičiavimo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

Pagal referendumo sąrašus nustatomas referendumo apylinkėje gyvenančių ir turinčių teisę dalyvauti referendume piliečių skaičius. Piliečių, kuriems buvo išduoti biuleteniai, skaičius nustatomas pagal piliečių parašus, liudijančius biuletenio gavimą. Balsavusiųjų referendumo apylinkėje piliečių skaičius nustatomas pagal apylinkės referendumo balsadėžėje rastų biuletenių skaičių. Dalyvavusių referendume piliečių skaičius nustatomas pagal apylinkių referendumo balsadėžėse rastų biuletenių skaičių ir paštu gautų biuletenių skaičių.

Radusi balsadėžėje biuletenių daugiau negu jų buvo išduota piliečiams, komisija imasi priemonių išaiškinti priežastis.

Balsų skaičiavimo rezultatai įrašomi į balsų skaičiavimo protokolą.

30¹ straipsnis. Balsavusiųjų paštu piliečių apskaita ir balsų skaičiavimas

Suskaičiavus balsadėžėje rastus referendumo biuletenius, pradedami skaičiuoti paštu gauti referendumo biuleteniai:

1) apylinkės referendumo komisijos pirmininkas pateikia neatplėštus visus paštu gautus išorinius vokus. Jų skaičius įrašomas į balsų skaičiavimo protokolą;

2) išoriniai vokai atplėšiami po vieną;

3) iš išorinių vokų išimami balsavimo pažymėjimai ir tikrinami pagal apylinkės referendumo sąrašą, o vidiniai balsavimo vokai antspauduojami referendumo apylinkės antspaudu. Jeigu balsavimo pažymėjime įrašytas asmuo, kurio nėra sąraše, arba sąraše yra piliečio parašas, liudijantis, kad jis jau balsavo apylinkėje, arba yra gautas kitas to paties piliečio balsavimo paštu

vokas, arba išoriniame voke nėra balsavimo pažymėjimo, arba išoriniame voke yra įdėtas daugiau kaip vienas vidinis balsavimo vokas, antspaudas nededamas ir laikoma, kad voke esantis referendumo biuletenis negalioja. Tą faktą būtina pažymėti ant vidinio balsavimo voko;

4) apylinkės sąraše prie piliečio, kurio balsas gautas paštu, pavardės daromas specialus įrašas apie piliečio balso gavimą;

5) užantspauduotas vidinis balsavimo vokas įmetamas į balsadėžę, paruoštą pagal nustatytus reikalavimus;

6) taip peržiūrėjus visus paštu gautus vokus, balsadėžė atidaroma ir, atplėšus antspauduotus vidinius balsavimo vokus, skaičiuojami paštu gauti balsai pagal 30 straipsnio reikalavimus. Jeigu balsavimo voke yra daugiau kaip vienas referendumo biuletenis, visi voke esantys biuleteniai pripažįstami negaliojančiais.

Jei referendumo apylinkės komisijoje yra tik vienas antspauduotas vidinis vokas, jis, kad nebūtų pažeistas balsavimo slaptumas, neatplėšiamas, o perduodamas aukštesniajai referendumo komisijai, kuri balsavimo rezultatus įrašo į savo balsų skaičiavimo protokolą.

30² straipsnis. Balsų skaičiavimo referendumo apylinkėje protokolai

Kiekvienoje referendumo apylinkėje surašomas balsų skaičiavimo protokolai. Jame įrašoma:

- 1) piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, skaičius referendumo apylinkėje;
- 2) gautų iš miesto, rajono komisijų biuletenių skaičius;
- 3) kiekvienam komisijos nariui išduotų referendumo biuletenių skaičius, piliečiams išduotų biuletenių skaičius, piliečių parašų skaičius, balsavimo pažymėjimų skaičius, nepanaudotų biuletenių skaičius;
- 4) nepanaudotų referendumo biuletenių skaičius;
- 5) referendumo apylinkės patalpoje balsavusių piliečių skaičius;
- 6) balsadėžės atidarymo laikas;
- 7) balsadėžėje rastų negaliojančių referendumo biuletenių skaičius;
- 8) balsadėžėje rastų galiojančių referendumo biuletenių skaičius;
- 9) balsadėžėje rastų atsakymų „TAIP“ ir „NE“ į kiekvieną referendumui pateiktą klausimą ar teiginį skaičius;
- 10) paštu gautų balsų skaičius, antspauduotų vidinių vokų skaičius;
- 11) paštu gautų negaliojančių referendumo biuletenių skaičius;
- 12) paštu gautų galiojančių referendumo biuletenių skaičius;
- 13) paštu gautų atsakymų „TAIP“ ir „NE“ į kiekvieną referendumui pateiktą klausimą ar teiginį skaičius;
- 14) iš viso referendumo apylinkėje dalyvavusių referendume piliečių skaičius;
- 15) iš viso negaliojančių referendumo apylinkėje biuletenių skaičius;
- 16) iš viso atsakymų „TAIP“ ir „NE“ į kiekvieną referendumui pateiktą klausimą ar teiginį skaičius.

Jeigu balsadėžėje buvo rasta daugiau biuletenių negu jų buvo išduota piliečiams, apie tai įrašoma balsų skaičiavimo protokole nurodant skaičių, kiek biuletenių buvo rasta daugiau.

Referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą pasirašo referendumo komisijos pirmininkas ir nariai. Po to protokolą pasirašo stebėtojai. Jų pastabos, komisijos narių nuomonės pridamos prie protokolo ir yra neatskiriama jo dalis.

30³ straipsnis. Negaliojantys biuleteniai

Negaliojančiais biuleteniais laikomi:

- 1) nenustatyto pavyzdžio referendumo biuleteniai;
- 2) užantspauduoti ne tos referendumo apylinkės antspaudu ir neantspauduoti;
- 3) tie, kuriuose pilietis pažymėjo abu atsakymus – ir „TAIP“, ir „NE“ – į tą patį klausimą ar teiginį;

4) tie, kuriuose pilietis nepažymėjo nė vieno atsakymo – nei „TAIP“, nei „NE“ – į tą patį klausimą ar teiginį.

Sprendimą dėl referendumo biuletenio pripažinimo negaliojančiu priima apylinkės referendumo komisija.

30⁴ straipsnis. Apylinkės balsų skaičiavimo dokumentų pateikimas miesto, rajono referendumo komisijai

Apylinkės referendumo komisija visus referendumo biuletenius, taip pat negaliojančius ir nepanaudotus visus balsavimo vokus, balsų skaičiavimo protokolą, referendumo sąrašus ir kitus referendumo dokumentus Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka sudeda į paketą ir užantspauduoja. Paketas miesto, rajono referendumo komisijai pristatomas ne vėliau kaip per 6 valandas po balsavimo pabaigos.

Vyriausioji rinkimų komisija bei Vidaus reikalų ministerija privalo garantuoti referendumo dokumentų transportavimo bei juos transportuojančių asmenų saugumą.

31 straipsnis. Balsų skaičiavimas miesto, rajono referendumo komisijoje

Miesto, rajono referendumo komisija balsus pradeda skaičiuoti, kai gauna visus balsų skaičiavimo protokolus ir kitus referendumo dokumentus iš visų referendumo apylinkių.

31¹ straipsnis. Miestų, rajonų balsų skaičiavimo protokolai

Pagal referendumo apylinkių balsų skaičiavimo protokolus, referendumo biuletenius ir kitus referendumo dokumentus miesto, rajono referendumo komisija nustato:

- 1) mieste, rajone dalyvavusių referendume piliečių skaičių, kuris lygus miesto, rajono referendumo apylinkėse balsavusių piliečių skaičiui;
- 2) mieste, rajone negaliojančių biuletenių skaičių, kuris lygus miesto, rajono referendumo apylinkėse negaliojančių biuletenių skaičiui;
- 3) mieste, rajone galiojančių biuletenių skaičių, kuris lygus miesto, rajono referendumo apylinkėje galiojančių biuletenių skaičiui;
- 4) atsakymų „TAIP“ ir „NE“ į kiekvieną klausimą ar teiginį skaičių. Jis gaunamas susumavus ir vienus, ir kitus atsakymus atskirai referendumo apylinkėse.

Šie duomenys surašomi į miestų, rajonų balsų skaičiavimo protokolus, kuriuos pasirašo miesto, rajono referendumo komisijos pirmininkas ir nariai.

31² straipsnis. Miestų, rajonų balsų skaičiavimo dokumentų pateikimas Vyriausiajai rinkimų komisijai

Miestų, rajonų referendumo komisijos visus dokumentus, gautus iš referendumo apylinkių, referendumo apylinkių balsų skaičiavimo protokolus, miesto, rajono balsų skaičiavimo protokolą ir kitus referendumo dokumentus sudeda į specialius paketus, užantspauduoja ir ne vėliau kaip per 36 valandas po referendumo pabaigos perduoda Vyriausiajai rinkimų komisijai.

32 straipsnis. Referendumo rezultatų nustatymas Lietuvos Respublikoje

Vyriausioji rinkimų komisija referendumo rezultatų nustatymą gali pradėti tik po to, kai gauna visų miestų ir rajonų referendumo komisijų balsų skaičiavimo protokolus, taip pat kitus šio įstatymo 31² straipsnyje nurodytus dokumentus.

Vyriausioji rinkimų komisija pagal miestų, rajonų referendumo komisijų balsų skaičiavimo protokolus ir pagal balsų skaičiavimo protokolus diplomatinėse atstovybėse nustato:

- 1) Lietuvos Respublikos piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, skaičių;
- 2) dalyvavusių referendume piliečių skaičių;
- 3) negaliojančių referendumo biuletenių skaičių;
- 4) galiojančių referendumo biuletenių skaičių;
- 5) atsakymų „TAIP“ ir „NE“ į kiekvieną klausimą ar teiginį skaičių.

Vyriausioji rinkimų komisija, nagrinėdama šio įstatymo nustatyta tvarka paduotus skundus, gali perskaičiuoti referendumo biuletenius ir, nustačiusi skaičiavimo klaidas, gali pataisyti įrašus balsų skaičiavimo protokoluose. Vyriausioji rinkimų komisija dėl balsų skaičiavimo protokoluose rastų klaidų negali pripažinti negaliojančiais referendumo apylinkių, miestų, rajonų referendumo komisijų balsų skaičiavimo protokolų.

Vyriausioji rinkimų komisija, nustačiusi, kad šiurkštūs šio įstatymo pažeidimai, padaryti balsavimo metu, ar dokumentų suklaidojimas turėjo lemiamos įtakos referendumo rezultatams, gali pripažinti referendumo rezultatus negaliojančiais.

Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatos ar kitas sprendimas laikomi referendumo priimtais, jeigu per referendumą jiems pritarė daugiau kaip pusė įtrauktų į sąrašus piliečių.

Jeigu referendume dalyvavo mažiau kaip pusė į sąrašus įtrauktų piliečių, referendumas laikomas neįvykusiu.

32¹ straipsnis. Stebėtojų dalyvavimas skaičiuojant balsus ir nustatant referendumo rezultatus

Skaičiuojant balsus referendumo apylinkėse bei miestų, rajonų komisijose, taip pat nustatant referendumo rezultatus Vyriausiojoje rinkimų komisijoje, gali dalyvauti politinių partijų ir kitų politinių bei visuomeninių organizacijų paskirti stebėtojai, taip pat visų masinės informacijos priemonių atstovai.

Stebėtojai turi teisę reikšti pastabas ir pretenzijas referendumo komisijoms dėl šio ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų pažeidimų, bet neturi kliudyti referendumo komisijų darbui. Stebėtojai turi teisę raštu pareikšti protestą, kuris turi būti pridėtas prie referendumo komisijos protokolų ir sprendimų bei kartu su kitais referendumo dokumentais turi būti pateiktas aukštesniajai referendumo komisijai.

32² straipsnis. Referendumo rezultatų paskelbimas

Galutinius referendumo rezultatus ne vėliau kaip per 4 dienas po referendumo skelbia Vyriausioji rinkimų komisija.

32³ straipsnis. Referendumo dokumentų saugojimas

Pasibaigus referendumui, Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip per 20 dienų po to, kai baigėsi šiame įstatyme nustatytas terminas skundams dėl jos sprendimų išnagrinėti, valstybės archyvuui perduoda neterminuotai saugoti referendumo apylinkių, miestų, rajonų referendumo komisijų, Vyriausiosios rinkimų komisijos protokolus ir referendumo sąrašus.

33 straipsnis. Referendumu priimtų Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatų ar kito sprendimo paskelbimas ir įsigaliojimas

Referendumu priimtose Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatos ar kitas sprendimas skelbiamas Lietuvos Respublikos įstatymų skelbimo nustatyta tvarka. Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatų ar kito sprendimo priėmimo data laikoma referendumo diena.

Referendumu priimtose Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatos ar kitas sprendimas įsigalioja kitą dieną po jų paskelbimo.

34 straipsnis. Referendumu priimtų Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatų ar kito sprendimo pakeitimas ar panaikinimas

Referendumu priimtose Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatos ar kitas sprendimas gali būti pakeistas ar panaikintas referendumu.

Jeigu prireikia skubiai padaryti referendumu priimtose Lietuvos Respublikos įstatymo nuostatose ar kitame sprendime pakeitimus, jie gali būti padaryti taip pat Lietuvos Respublikos Seimo sprendimu, priimtu 2/3 visų Lietuvos Respublikos Seimo narių dauguma.

Per 3 mėnesius šie pakeitimai turi būti pateikiami tvirtinti referendumui.

Papildyta skirsnio:

Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496

LIETUVOS TSR AUKŠČIAUSIOSIOS
TARYBOS PREZIDIUMO PIRMININKAS

V. ASTRAUSKAS

LIETUVOS TSR AUKŠČIAUSIOSIOS
TARYBOS PREZIDIUMO SEKRETORIUS

L. SABUTIS

Vilnius, 1989 m. lapkričio 3 d.
Nr. XI-3335

Pakeitimai:

1.
LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOJI TARYBA, Įstatymas
Nr. [I-695](#), 1990-10-23, Lietuvos aidas, 1990, Nr. 111-0 (1990-10-26); Žin., 1990, Nr. 31-755 (1990-11-10), i. k. 0901010ISTA000I-695
Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 7 straipsnio pakeitimo
2.
LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOJI TARYBA, Įstatymas
Nr. [I-2624](#), 1992-06-08, Lietuvos aidas, 1992, Nr. 111-0 (1992-06-09); Žin., 1992, Nr. 18-515 (1992-06-30), i. k. 0921010ISTA00I-2624
Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 27 straipsnio pirmosios dalies pakeitimo
3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [I-496](#), 1994-06-15, Žin., 1994, Nr. 47-870 (1994-06-22); Žin., 1994, Nr. 48-0 (1994-06-24), i. k. 0941010ISTA000I-496
Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo pakeitimo ir papildymo
4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [I-575](#), 1994-07-20, Žin., 1994, Nr. 59-1161 (1994-08-03), i. k. 0941010ISTA000I-575
Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 3 straipsnio papildymo
5.
Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas
1994-07-22, Žin., 1994, Nr. 57-1120 (1994-07-27), i. k. 0941000NUTARG940214
Dėl 1994 m. birželio 15 d. įstatymo "Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo pakeitimo ir papildymo" 1, 9, 12 ir 39 punktų nuostatų, kuriomis buvo pakeisti ar papildyti Referendumo įstatymo 1, 9, 12 ir 32 straipsniai, atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai
6.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [I-643](#), 1994-11-08, Žin., 1994, Nr. 89-1716 (1994-11-18), i. k. 0941010ISTA000I-643
Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo pakeitimo
7.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [I-758](#), 1995-01-12, Žin., 1995, Nr. 7-144 (1995-01-20), i. k. 0951010ISTA000I-758
Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 16 straipsnio pakeitimo
- 8.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [I-1505](#), 1996-08-22, Žin., 1996, Nr. 86-2044 (1996-09-13), i. k. 0961010ISTA00I-1505

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo pakeitimo įstatymas